

Ülkesinde geçirdiği tatilden sonra Melbourne'e dönen Endonezyalı bir dostumla telefonda konuşuyoruz. "Korkuyorum" diyor kendisi ve devam ediyor: "Cakarta'da yine ortalık karıştı. Her zaman olduğu gibi fatura yine bize çıkartılacak. Ailemi de oradan kurtarmam lazım." Bu dostumun korkuları yersiz değil. Endonezya çok büyük ve gerek sosyo-ekonomik açıdan olsun, gerekse etnik açıdan bölgesinden bölgesine aşırı farklılıklar gösteren bir ülke. İrili ufaklı 17 bin adadan oluşan 200 milyon nüfuslu bu dünyanın en büyük Müslüman ülkesinde son dönemlerde en büyük sıkıntıları çekenler de arkadaşım gibi Çin kökenli olanlar. Bunun da sebebi çok basit. Nüfusun yaklaşık yüzde 4'ünü oluşturan bu etnik grup, özel sektörün yüzde 70'ten fazlasını ellerinde tutuyor. Öyle olunca da her türlü ekonomik ve siyasi krizde günah keçisi Çin kökenliler oluyor. Asya krizinden en çok etkilenen ülkelerden biri olan Endonezya'nın başkentinin sokaklarında 1998'in Mayıs ayında öldürülen, tecavüz edilen ve malları gasp edilen Çin kökenlilerin hatırası belleklerde henüz çok taze.

Son birkaç hafta içerisinde şiddetin derecesi belirli bir sınırı geçmediyse de sokaklar arka arkaya yapılan gösterilerle hareketlendi. Bu sefer krizin se-

Endonezya yine yanıyor

bebi ise yolsuzlukları bitiren adam olarak bilinen Devlet Başkanı Abdurrahman Vahit'in aleyhinde yöneltilen yolsuzluk iddiaları. Otuz yıl boyunca ülkeyi yöneten Suharto'nun döneminde bir "kleptokrasi" haline gelen Endonezya'da 1999 seçimlerinde oyların sadece yüzde 13'ünü almasına rağmen, ülkenin ilk demokratik olarak seçilmiş başkanı sıfatıyla başa geçen Vahit, kurduğu azınlık hükümeti ile ülkedeki yenilenme hareketinin, ya da Endonezyalıların dediği gibi "reformasi"nin liderliğini yapmıştı. Gözleri körlük derecesinde bozuk olan Vahit, görevde bulunduğu 15 ay süresince iki tane de kalp krizi geçirmesine rağmen önemli işlere imza attı. Doğu Timor'un Endonezya'dan ayrılması, Aceh ve Irian Jaya gibi bölgelerde de benzer talepler yüzünden şiddet olaylarının yaşanması ve bu olaylar nedeniyle bölgenin süper gücü Avustralya ile ilişkilerin gerginleşmesi, Vahit'in uluslararası alanda kazandığı prestiji etkileyemedi. Ancak son haftalarda gelişen olay-

MELBOURNE'dan

ALTAY ATLI

atli@deakin.edu.au

lar koltuğunu gayet sert bir şekilde sallıyor.

Krize iki tane yolsuzluk iddiası yol açtı. Birincisi, Abdurrahman Vahit'in maşörünün devlete ait bir gıda kurumundan yaklaşık 3.6 milyon dolar hortumladığı iddiası. Diğeri ise Brunei Sultanı'ndan Vahit'e gönderilen ve şüpheli projelere kanalize edilen 2 milyon dolarlık nakit para. Rakamlar belki astronomik değil ama Endonezyalıların artık yolsuzluğa tahammülü yok. Cakarta'da sokaklara dökülen 10 bin üniversite öğrencisi Vahit'i halka yalan söylemek ve yolsuzluk belasını geri getirmekle suçladılar; kendisinden ülkenin geleceği için istifa etmesini istediler. Meclis'te ifade veren Vahit'in kendisini temize çıkarabilmesi için en az dört ay vakti var. Başarılı olamazsa azledilme süreci başlayacak. Bu arada muhalefet ne olursa olsun Vahit'i yerinden etmeye çalışıyor. Bu çabalar da Vahit yanlılarını sokağa döküyor. Geçtiğimiz günlerde yaklaşık 50 bin kişi ülkenin en büyük ikinci kenti olan Surabaya'da

gösteriler yaptı ve muhalefet partisine ait binaları tahrip etti.

Endonezya'da gerginlik tırmanıyor ve siyasi istikrarsızlık artıyor. Bu arada şüphesiz ki en çok hâlâ toparlanma sürecinde olan ekonomi zarar görüyor. Büyük öneme sahip olan banka özelleştirmeleri kriz yüzünden bir türlü yapılamadığı gibi, IMF de vereceği toplam 5 milyar dolarlık paketin 400 milyonluk son kısmını bloke edeceğini açıkladı. İflas mahkemelerinde yapılacak olan reformların bir türlü gerçekleştirilememesi, yatırımcıları soğutuyor. Siyasi kriz atlatılmadıkça da ekonominin tekrar raya oturtulması mümkün değil.

Şimdi gelelim telefondaki Endonezyalı arkadaşıma. Vahit'in yolsuzluk iddiaları ile Çin kökenlilerin ne alakası olabilir diye soruyorum ve endişelerinin sebebinin öğrenmeye çalışıyorum. Cevabı kısa: "Bir bağlantı olması gerekmez. Siyasi ve ekonomik girdaplar birbirlerini ateşliyor. Bu kısır döngüye ilk kurban edilen de bizler oluyoruz." Mayıs 1998'deki olaylar sırasında 60 bin Çin kökenli Endonezya vatandaşı ülkeden kaçmıştı. Anlaşılan Çin kökenlilerin göçü devam edecek, hem de ülkenin çok ihtiyaç duyduğu işgücünü, iş becerilerini ve sermayeyi de beraberinde götürerek. Ne de olsa keskin sirke küpüne zarar.